गौराश्व पु० गौरोऽश्वोऽस्य । १नृपभेदे । "अलर्कः कक्षसेनश्च गयो गौराश्व एव च" भा०स० ८ अ० । यमसभ्योक्तौ २श्वेतवाहने श्वेताश्वे अर्जुने च ।

गौरास्य पुंस्त्री गौरमास्यं यस्य । गौरमुखे कृष्णदेहे वानरभेदे राजनि० । स्त्रियां जातित्वेऽपि योपधत्वात् न ङीष् किन्तु टाप् ।

गौराहिक पुंस्त्री गौरः शुभ्रः अहिः कर्म० संज्ञायां कन् । सुश्रुतोक्ते निर्विषे सर्पभेदे "गौराहिकवृक्षेशय" इति सुश्रु० अहिशब्दे दृश्यम् ।

गौरि पु० गौरस्यापत्यम् इञ् । आङ्गिरसे ऋषिभेदे "गौरेराङ्गिरसस्य साम" श्रुतिः ।

गौरिक त्रि० गौरवर्णोऽस्त्यस्य ठन् । १श्वेतवर्णयुक्ते २श्वेतसर्षपे पु० "यवाह्वगौरिकोन्मिश्रैः पादलेपः प्रशस्यते" सुश्रुतः ।

गौरिमत् त्रि० गौरीं मन्यते मन+क्विप् ६त० ङ्यापोरिति संज्ञायां ह्रस्वः । १गौरीनामयुक्ते गौरीतीर्थे तत्रस्थे २नदीभेदे स्त्री शार्ङ्गर०ङीन् । (भोगवत् गौरीमत्) संज्ञायाम् तद्गणसूत्रोक्तेः संज्ञायामेव ङीन् अन्यत्र ङीप् ।

गौरिल पु० गौरवर्णोऽस्त्यस्य वा०इलच् । १सिद्धार्थे श्वेतसर्षपे २लौहचूर्णे च मेदि० ।

गौरिवीति पु० गौर्य्या वेदवाचि वीतिः विशेषगतिरस्य "ङ्यापोरिति" संज्ञायां ह्रस्वः । शक्तिमुनिपुत्रे ऋषिभेदे । "गौरवीतिः शाक्त्यः क्षत्रमिवाह" शत०ब्रा०१२।८।३।७। "स्तोमसामा गौरवीतेरवर्द्धनः" ऋ०५।२९।११। गौरिवीतेरेतन्नामकस्य मन्त्रद्रष्टुः" भा० । गौरिवीतिना दृष्टं साम अण् । गौरिवीत तद्दृष्टे सामभेदे "तृतीयसवनाच्चिद्विष्णोः शिपिविष्टवतीषु गौरिवीतेन" कात्या० श्रौ० २५।१३।६। "गौरिवीतं नाम सामभेदस्तेन स्तुवीरन्" कर्कः ।

गौरिषक्थ गु० गौर्य्या इव सकिख अस्य षच् समा० ह्रस्वः सुषामा० षत्वम् । गौरीतुल्यसक्थियुक्ते ।

गौरी स्त्री गौर+गौरा० ङीष् । १गौरवर्णायां स्त्रियाम् "कपोलभित्तीरिव लोध्रगौरीः" माघः । २हिमालयसुतायां कालीनाम्न्यां मेनकाकन्यायां तस्याः प्राक् कृष्णवर्णत्वेन जातत्वेऽपि पश्चात् पीताङ्गत्वात् तथात्वं कालिकापुराणशब्दे २०१५पृ०४५अं०तन्मूलं दृश्यम् । पुराणान्तरे "योगाग्निदग्धदेहा सा पुनर्जाता हिमालये । शङ्खेन्दु कुन्दधवला ततो गौरीति सा स्मृताः" इत्युक्तम् तच्च कल्पान्तरविषयम् । "अष्टवर्षा भवेद्गौरी नववर्षा तु रोहिणी" स्मृत्युक्तायां ३अष्टवर्षायां स्त्रियाम् । ४हरिद्रायां ५दारुहरिद्रायाम् ६गोरोचनायां ७वरुणपत्न्याञ्च । ८प्रियङ्गुवृक्षे ९पृथिव्यां १०नदीभेदे च मेदि० "लेभे प्रसेनजिद्भार्य्यां गौरीं नाम पतिव्रताम् । अभिशस्ता तु सा भर्त्रा नदी वै बाहुदाऽभवत्" हरिवं० १२ अ० ११उक्तायां सूर्य्यवंश्यप्रसेनजिद्भार्य्यायाम् तस्याएव बाहुदानदीरूपत्वोक्तेः नदीविशेषः बाहुदानदीपर इति बोध्यम् । १२बुद्धशक्तिभेदे हेमं० । १३मञ्जिष्ठायां १४श्वेतदूर्वायां १५मल्लिकायां १६तुलस्यां १७सुवर्णकदल्याम् १८आकाशमांस्याञ्च राजनि० । सर्व्वासाञ्चासां शुभ्रपीतरक्तविशुद्धपत्रपुष्पादियुक्तत्वात्तथात्वम् १९रागिणीभेदे संगीतदामो० । २०वाचि निघण्टुः । "गौरीर्मिमाय सलिलानि तक्षत्येकपदी द्विपदी सा चतुष्पदी । अष्टापदी नवपदी बभूवुषी सहस्राक्षरा परमे व्योमन्" ऋ०१।१६४।४०। "गौरी गरणशीला शब्दब्रह्मात्मिका च वाक् मिमाय । मिमतिः प्रतिष्ठार्थे धातुः । प्रतिष्ठितानि घट्टादिद्रव्याणि तक्षती तत्तद्वाचकत्वेन निष्पादयन्ती । एकपदी अव्याकृतत्वेनैकप्रतिष्ठानैकरूपावात्मना । द्विपदी सुपतिङ् भेदेन पदद्वयवती । चतुष्पदी नामाख्यातोपसर्गनिपातभेदेन । अष्टापदी आमन्त्रितसहितसुब्विभक्तिभिरष्टभेदेनाष्टापदी । नवपदी नवसु पदेषु भवन्ती बभूवुषी पश्चाद्बहुविधाभिव्यक्तिरूपेयुषी परमे व्योमन् उत्कृष्टे हृदयाकाशे मूलाधारे सहस्राक्षरानेकाकारेण व्याप्ताऽनेकध्वनिप्रकारा भवतीत्यर्थः" भा० । निरु०११।४। व्याख्यान्तरं दृश्यम् । गौरीरिति सुलोपाभावः छान्दसः । "सोमो गौरी अधिश्रितः" ऋ०९।१।१२।३। गौरी गौर्य्याम् मध्यमायां वाचि" भा० "सुपां सुलुक्" पा० सप्तम्या लुक् । "ईदूतौ च सप्तम्यर्थे" पा० तस्य प्रगृह्यसंज्ञत्वात् न यणादेशः, भा० २१दीप्तिमत्यां स्त्रियां निरु० । "गौरी रोचते ज्वलतिकर्म्मणः । अथ पीतोवा गौरोवर्णः एतस्मादेव प्रशस्तो भवति तस्या एषा भवति" "गौरीर्मिमाय सलिलानि" श्रुतिमधिकृत्य उक्तनिरुक्तिः । पार्वतीरूपा गौरी च माघशुक्लचतुर्थ्यां पूज्या यथाह ति० भविष्योत्त० पु० माघशुक्लमधिकृत्य "चतुर्थी वरदा नाम तस्यां गौरी सुपूजिता । सौभाग्यमतुलं कुर्यात्"

गौरीकान्त पु० ६त० महादेवे गौरीनाथादयोऽप्यत्र ।

गौरीगुरु पु०६त० । पार्वतीपितरि हिमालये "गौरीगुरोर्ग-